

Lehenengo mahai-ingurua: Tokiko osasuna sustatzeko elkarlana: autozaintza programa publiko-komunitarioa

Auzozaintza programaren ebaluazioa: Unibertsitateak osasuna sustatzeko egin dezakeen ekarpenaren adibide polit bat.

Evaluation of the Auzozaintza program for community care for older adults: A meaningful example of the contribution that the University can bring to health promotion

Amaia Maquibar

Medikuntza eta Erizaintza Fakultatea (UPV/EHU)

amaia.maquibar@ehu.eus

Unibertsitateak instituzio bezala duen egiteko garrantzitsuenetakoen artean ezagutza gizarteratzea da. Unibertsitatea dagoen gizarteari zor zaio eta irakaskuntza eta ikerkuntzaren bitartez, besteak beste, lagundu behar du gizarte- desafioei konponbidea bilatzen. Hala ere, gizartearen eta unibertsitatearen arteko zubiak eguneroko jardueran ez dira beti errazak. Adibidez, unibertsitatean lan egiten dugunon arriskua, batzuetan, gure liburuetan eta teorietan galtzea da, edota erabiltzen dugun lengoia ulergaitza suertatzea entzule arrunt batentzako. Beste arrazoi konplexuago batzuk ere egon litezke jokoan. Horrenbestetan aipatzen den ezagutzaren transferentzia gerta liteke norabide bakarreko komunikazioa bilakatzea. Hau da, unibertsitatea da ezagutzaren igorlea, eta gizartea haren hartzailea, jasotako mezua bere eginez jardun behar duena. Baina ez al luke unibertsitateak erlazio horretan hartzaile ere izan behar? Gizarteak aldarrikatutako beharrei arreta jartzen diegu askotan, gu irtenbidea aurkitzen saiatzeko. Gutxiagotan gertatzen da, ordea, behar jakin batzuei erantzuna emateko gizartean bertan sortzen diren ekimenetara unibertsitatea hurbildu, akonpainatu eta horiek zientifikoki aztertzen laguntzen dituen kasuak.

Unibertsitateetik nahiko erraza da osasunaren sustapenerako esku-hartzeak sortzea, jarraitu beharreko teoriak esaten duen guztia jarrai dezaten, baina denok dakigu gauza bat dela guztiari eusten dion papera, eta beste bat oso desberdina, programa horiek funtzionatu behar duten eguneroko errealitatea. Gainera, unibertsitatean, zoritxarrez, gero eta gehiago erlojuaren kontra lan egiten dugu, eta emaitzak epe oso laburretan frogatzeko betebeharrarekin. Prozesu komunitarioek, alabaina, kontrakoa behar dute hazteko, denbora eta malgutasuna, Auzozaintza proiektuak erakusten duen bezala.

Osasunaren ikuspegitik, Auzozaintzaren ezaugarri asko nabarmendu behar dira. Lehenik eta behin, bakardadea bezalako arazo konplexu bati erantzuten dio; bestela, Auzozaintzak duen ikuspegi komunitario gabe, osasun-sistematik zein gizarte-zerbitzuetatik erantzutea oso zaila izango litzatekeena. Auzozaintzaren ezaugarri den ikuspegi komunitario horrek berekin dakar, gainera, sektoreen arteko elkarlan bat lortzea, osasuna sustatzeko proiektuetan aurkitzea oso zaila dena. Hori dela eta, gure interesa eta gure ekarpena programari, seguruenik guztietan xumeena. Proiektua ezagutu genuenean, garrantzitsua iruditu zitzaigun ulertzea nola funtzionatzen duten Auzozaintzan diharduten sektoreen arteko lankidetzaren prozesu horiek, zein izan diren proiektua hain ondo abiaraztea eta funtzionatzea eragin duten funtsezko elementuak, eta nolabait, parte-hartzaileen osasunean dituen emaitzak ebaluatuz ondo funtzionatzen duela ikusaraztea. Osasunaren sustapenak protagonismo handiagoa ez lortzeko arrazoi bat egindako esku-hartzeen eraginkortasunari eta

efizientziari buruzko ebidentzia-eskasia historikoa baita. Askotan, parte-hartzaileen gogobetetzea da egiten den ebaluazio bakarra, arlo zientifikoan metodologikoki zorrotzagoak diren ebaluazioak diseinatzeko, gauzatzeko eta zabaltzeko behar diren baliabideak falta direlako. Esku-hartzeetan parte hartzen duten pertsonen onarpena eta gogobetetzea ebaluatzea funtsezkoa bada ere, emaitzen ebaluazioak baliagarriagoak izan daitezke erakundeetan erabakiak hartzeko postuetan daudenak estrategia horien alde egin dezaten konbentzitzeko. Eta unibertsitateak badauzka horrelako ebaluazioak diseinatzeko eta gauzatzeko behar diren baliabide guztiak. Horra hor Auzozaintza programari egiten diogun ekarpena Gipuzkoako Foru Aldundiaren laguntza ekonomikoarekin: programaren ebaluazioa. Gure helburua, batez ere, Auzozaintza bezalako proiektuek populazioaren osasunean izan dezaketen potentziala ikusaraztea da. Hori lortzeko, bi ebaluazio diseinatu eta egiten ari gara. Lehenengoak lagunduko digu identifikatzen zein elementu izan diren funtsezkoak proiektu integral hau abian jartzeko, eta zeintzuk diren ezinbestekoak proiektua denboran zehar iraunarazteko. Bigarrenak parte hartu duten pertsonen osasunean eta ongizatean emaitza objektiboak eta subjektiboak nabarmentzen lagunduko du.

Ez da lan erraza. Alde batetik ez dago adibide gisa erabili daitezkeen antzeko lankidetzak askorik, eta bestetik programa ere egunez egun eraikitzen ari da, baldintza aldakorretara egokituz, eta parte-hartzaileen beharretara egokituz. Eta guk ahalik eta eragozpen txikiena eragin nahi dugu, baina aldi berean, egiten dugunak ondo egindako ikerketen irizpideak betetzen dituela ziurtatuz. Ez da erraza, baina bai pozgarria eta motibatzailea.

Auzozaintza bezalako proiektuen ebaluazioek osasunaren sustapenaren garapenak behar duen bultzada ematen lagun diezagukete. Hori funtsezkoa izango da gaur egun eta etorkizun hurbilean, hedatzen ari den bakardadeari ez ezik, kausa konplexuak dituzten beste hainbat osasun-arazori ere erantzuteko. Lankidetzak honen emaitzek gizarte osasuntsuak eraikitzea gizarte osoaren zeregina dela hainbat eremutako (udaleko, osasun-zentroko, gizarte-zerbitzuetako, Aldundiko...) pertsona gehiago konbentzitzeko balioko dutela espero dugu. Oraingoz, beste aurrerapauso bat izan da unibertsitatearen eta gizartearen arteko zubi sendoak eraikitze bidean, eta hori berez, bada lorpen nabarmena.